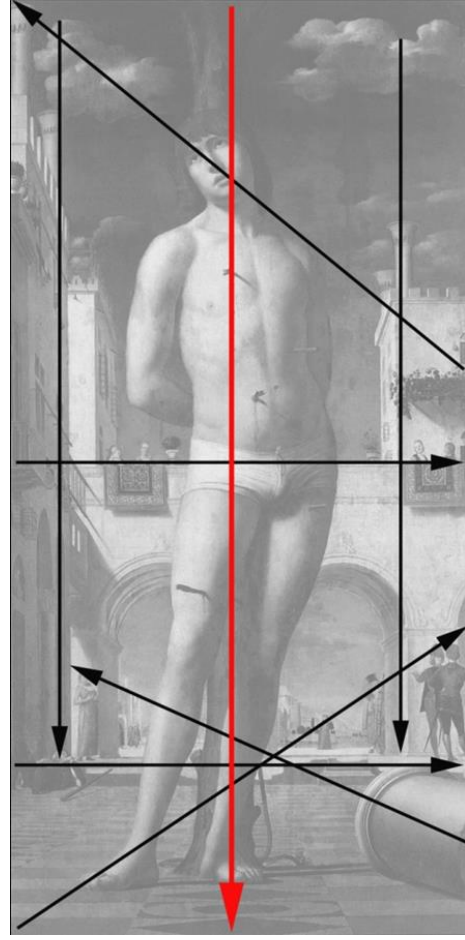

15. YÜZYIL VENEDİK OKULU

15. yüzyılda Venedik Okulu, sanat konusunda Floransa, Roma ve Siena okullarına göre biraz daha geç gelişim göstermiştir. Bunda kentin bir liman kenti olması ve ticaretin yaşamın geneline hakim olmasının etkili olduğu söylenebilir. Diğer kentlere nazaran sanata olan ilginin biraz daha arka planda olması, Gotik sanatın öğelerinin de diğer kentlere nazaran Venedik Okulu'na 15. yüzyıl başlarında girmesine neden olmuştur. Ancak, Gotik sanatın etkileri daha çok doğu ülkeleri ve Bizans sanatının bir sentezi şeklinde görülmüştür. Bu nedenle Venedik Okulu'nda, doğu estetiği Bizans geleneğiyle birleşmiş ve İtalyan sanatıyla aynı potada eritilerek, kendine özgü zengin anlatımlı ve renkçi bir üslup ortaya çıkmıştır.

15. yüzyıl Venedik Okulu, doğanın ön plana çıktığı peyzaj ağırlıklı kompozisyonlarla, anlatımda duygusal öğelerin ve gün ışığının atmosferik etkilerinin yer aldığı resimlerle Floransa Okulu ve Roma Okulu'ndan tamamen ayrılarak insanı doğayla özdeşleştirmiştir. Venedik Okulu bu dönemde, ışık ve renk öğelerinin ön plana çıkmasıyla oluşan saydam boya katmanları, resimsel mekan arayışları ve atmosferik etkilerle belirgin bir yapı kazanmıştır. Okulun dönüm noktasını oluşturan sanatçılar Bellini ailesi olmuştur. Özellikle Giovanni Bellini (1430-1516), kompozisyonlarında resimsel mekan ve figür bütünlüğünü önemseyerek, figürün resimsel mekanın bir parçası olmasını sağlamıştır. Sanatçı, renk öğesinin ön plana çıktığı resimlerinde, ışığı gerektiği kadar ve uyumlu bir ilişki içinde kullanmıştır. Bellini'nin ışık kullanımı ve renkçi yaklaşımı 15. yüzyıl Venedik Okulu'nun temel prensiplerini de belirlemiştir.

Resim 12: Messina, “Aziz Sebastian”, tuval üzerine yağlıboya, 171 x 85,5 cm, 1476-77

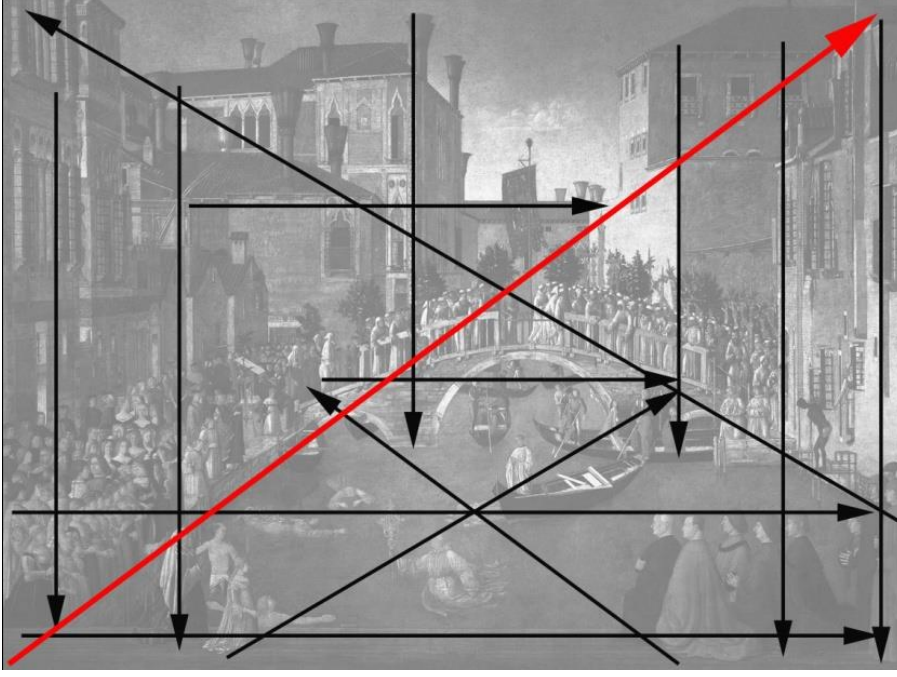
Messina “Aziz Sebastian”

Messina, Dresden Resim Galerisinde bulunan ve dini bir hikayeyi betimlediği eserinde açık kompozisyon kuruluşunu tercih etmiştir. Resmin orta planında yer alan ve kadrajın dışında tamamlanan mimari eleman ve sağ alt köşeden resme dahil olan nesne ile izleyicinin zihninde sonlanmakta. Sanatçı, alttan bakış açısı kullanarak resmin mekanını olabildiğince genişletmiş ve Aziz Sebastian figürünü ölçü zıtlıklarını kullanarak tanrısal bir ifadeyle yüceltilmiştir. Aziz Sebastian, resmin merkezine yer alan duruşu ve büyüklüğüyle dikey ana yönü vermekte. Arka planda yer alan binanın dikey kenarları ve diğer figürler bu ana yöne paralel olarak kullanılmış. Yön dengesini ufuk çizgisi ve iki binayı birbirine bağlayan koridorla verilmiş olan yatay ara yönler sağlamakta. Diyagonal ara yönlerden ilki sağ alt köşede yer alan biçimle başlayıp, Sebastian'ın baş hareketiyle devam eden ve binanın çatısıyla birlikte resmin sol

köşesinde sonlanan yöndür. Diğeri ise, ters açıyla Sebastian'ın ayak hareketi, kalçası ve binanın kulesiyle devam edip sağ üst köşede sonlanmakta. Tüm bu yönler kompozisyonun kuruluşunda ve yüzeyin çizgisel organizasyonunda dengeyi sağlıyor. Resimde hem biçimsel olarak hem de koyu renk etkileriyle sağlanmış olan ağırlık sağ yarıda toplanmış. Sebastian'ın sola yönelen baş hareketi, bu alandaki ışık ve aydınlık alanlar izleyicinin bakışlarını yönlendiren asimetrik dengeyi açıklamakta.

Resimde güçlü çizgisel perspektif ve proporsiyon ilişkileriyle sağlanan oldukça derin bir mekan algısı yaratılmış. Durağan, ağırbaşlı ve sakin bir izlenim veren renk uyumu açık-koyu tonlarla derinliği güçlendiriyor. Resimdeki aydınlık alanlar ve atmosferik etkiler sanatçının gün ışığını tercih ettiğini göstermekte

Resim 28: Gentile Bellini, “*San Lorenzo Köprüsünde Kutsal Hac Mucizesi*”,
tuval üzerine yağlıboya, 323 x 430 cm, 1500

Gentile Bellini “*San Lorenzo Köprüsünde Kutsal Hac Mucizesi*”

Gentile Bellini'nin “*San Lorenzo Köprüsünde Kutsal Hac Mucizesi*” adlı yapıtı Venedik Akademisi koleksiyonunda bulunmaktadır. Resimde Bellini'nin doğalcı anlatımının Venedik Okulu'nun rengi ve deseni ön plana çıkartan üslup özellikleriyle birleştiği görülmektedir. Gerçek yaşamdan alınan bir sahnede manevi dünyayı simgeleyen fantastik unsurların kullanılmış olmasıyla oluşan kavramsal zıtlık, bu dünya ve öbür dünya arasında kurulan sanal bir köprü görevini üstlenmiş gibidir.

Kompozisyon düzeni, sağ kenardan, sol kenardan ve ön plandan resme giren figürler aracılığıyla açık kompozisyon kuruluşunu göstermekte. Ana yönü oluşturan diyagonal yön, resmin sol alt köşesinden başlayarak sağ üst köşede sonlanmakta. Sağ kenardan sol üst köşeye doğru devam ederek ana yönü kesen diğer diyagonal yön, izleyicinin bakışlarını merkeze yönlendirerek resmin yüzeyinde kalmasına yardımcı oluyor. Mimari elemanların ve figürlerin vermiş olduğu dikey yönler, binaların çatısı, köprü, ön planda yer alan figür grubu ve zeminle oluşan yatay ara yönlerle dengeleniyor. Ön planda yer alan figürler ve orta planda yer alan köprünün ayakları arasında kurulan bağlar diyagonal yönlerin de kullanıldığını göstermekte. Bu diyagonal

ara yönler sadece yüzeyin çizgisel organizasyonunda hareketlilik yaratmakla kalmayıp aynı zamanda ön plan ve orta plan arasındaki derinlik algısını güçlendiriyor. Resmin sol yarısında bulunan kalabalık figür grubu ve kırmızı tonlarının kullanıldığı sıcak renk alanları ağırlığın sol yarıda toplanmasını sağlıyor. Sağ yarıda bulunan aydınlık alanlar, ışık etkileri, aydınlık alan önünde yer alan ve izole edilmiş zenci figür ve sağ alt köşede yer alan figür grubunun oluşturduğu bütünlük ve daha güçlü kırmızı renk etkileri ise, izleyicinin bakışlarını sol yarıdan sağ yarıya yönlendirerek asimetrik dengenin kurulmasında etkili oluyor. Sıcak renklerin ağırlıklı kullanıldığı resimde uyum açık-koyu zıtlık ilişkileriyle sağlanmış. Gün ışığının etkilerinden yararlanmış olan sanatçı, dönemin estetik anlayışını gözler önüne seren çizgisel yapıyla formlarda kapalılık özelliğini kullanmış. Gökyüzündeki atmosferik etkiler ise Venedik Okulu'na özgü ışık etkilerini sağlıyor.

Resim 30: Giovanni Bellini, “*Tanrıların Bayramı*”, tuval üzerine yağlıboya, 170 x 188 cm, 1514

Bellini “*Tanrıların Bayramı*”

Bellini Washington Ulusal Galeride yer alan resmi “*Tanrıların Bayramı*” nda mitolojik bir hikayeyi konu almıştır. Sanatçının konuyu veriş biçimi, manzaraya yerleştirdiği hikayenin kahramanlarını mekanla bütünleyerek, gerçekçi bir anlatım sergilemekte. Bellini, yatay planda kurgulamış olduğu kompozisyonda ana yön olarak figürlerin üzerinde bulunduğu zemini kullanmış. Sanatçının konunun anlatımı için seçmiş olduğu sahne sınırlara dayanan figür ve eleman dağılımına rağmen kapalı kompozisyon düzeni göstermekte. Kompozisyondaki yatay ana yönü dengeleyen dikey ara yönler figürler ve ağaçlarla verilmiş. Sağ ön planda duruşuyla diyagonal yön oluşturan figürü karşılayan ters açılı diyagonal yön ise, bu figürün başı, ona eğilmiş olan figür ve arka planda yer alan diğer figürler arasında oluşmakta. Resmin sol tarafında yer alan gruplanmış olan figürlerin pozları ile oluşan iki karşılıklı diyagonal yön ise yüzeyin çizgisel organizasyonunu tamamlıyor.

Kompozisyondaki ağırlık, koyu arka plan önünde verilmiş olan güçlü ışık kullanımı ve renk etkileri ile sağ yarıda toplanmakta. Sol yarıda yer alan daha az renklilik etkileri ve koyu değerler, gökyüzünde yer alan ışık etkileriyle dengelenerek asimetrik dengenin kurulmasına yardımcı oluyor. Ön plandaki detaycı anlatım ve figürlerde kullanılan renkler, manzarayla renk etkileri açısından ayrışarak dikkati ön plana çekiyor. Buna karşın gökyüzünde kullanılmış olan ışık ve renk etkileri kompozisyonun genel bütünlüğünü oluşturuyor. Kompozisyondaki değeri yüksek renkler ve daha az değere sahip olan renklerle oluşan zıtlık ilişkileri sıcak-soğuk renk ilişkileriyle dengelenmiş. Resmin mekanında görülen doğal ışığa rağmen özellikle sağ yarıdaki figürleri vurgulayan idealize ışık konuyu dramatize ederek kompozisyona bir sahne görünümü kazandırıyor. Ayrıca figürlerin farklı konumları ve kompozisyonda aldıkları duruşlar, izleyicinin bakışlarının tüm yüzeyde dolaşmasını sağlarken, formda derinlik etkileriyle, mekanda da belli bir derinlik algısı oluşturmakta. Eylem halinde betimlenmiş olan figürler hareketli kompozisyon algısı yaratıyor. Resimdeki atmosferik etkilerle ışık ve renk etkileri Venedik Okulu'nun karakteristik özelliklerini vurguluyor. Bu kompozisyonda sanatçının ilk dönem eserlerinde görülen geç Gotik etkilerrin yaratmış olduğu güçlü çizgisel anlatım ve sembolik anlatıma yakın biçim yorumu, yerini olgunluk dönemi eserlerinde görülen doğalcı gerçeklik arayışına bırakmıştır.